

Fərhəng Hüseynovun “Stabat Mater” əsərində ənənə və müasirlik

Yusibova Nigar (BMA)

Fakultə: Musiqi tarixi və nəzəriyyəsi

İxtisas: musiqi nəzəriyyəsi

Kurs: I

**Elmi rəhbər: Dosent, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru
Elmira Pənahova**

Azərbaycan bəstəkarı, violin ifaçısı, əməkdar artist Fər-
həng Hüseynov (1949-2010) keçən əsrin 70-ci illərindən
başlayaraq milli musiqimizə dəyərli töhfələr vermişdir. O,
"Böyük İpək Yolu" (Yaponiya, 1991) "Sülh naminə" (ABŞ,
1995) "Xose Asunsyon Flores" (Argentina, 2000) Beynəl-
xalq müsabiqələrinin laureatı kimi yalnız Azərbaycanda
deyil, həmçinin onun hüdudlarından kənar, xüsusilə Asi-
yanın Şərq sahillərində yerləşən Yaponiyada böyük nüfuz
sahib bəstəkar kimi tanınmışdır. Demək olar ki, bütün musi-
qi janrlarına müraciət edən F. Hüseynov violin və orkestr
üçün "Konsert", 3 hissəli simfoniyası, simli alətlər üçün
"Serenada", "Balaca şahzadə" (1990) və "Kodayu" (1993)
operalarını, 9 hissəli "Yer üzərində sülh olsun!" oratoriyası-
nı, Mersin Opera və Balet Teatrının sifarişi ilə «Kraliça
Aba» baletini, bir çox filmə musiqi və s. əsərləri yazmışdır.

90-cı illərdə çoxsaylı insan tələfatı, günahsız körpələrə
qəsd edilməsi, dəhşətli hadisələrin baş verməsi bəstəkarın bu
mövzuya laqeyd yanaşmasını mümkünsüzləşdirirdi. Məhz
bu səbəbdən həmin illərdə "Yer üzündə sülh olsun!", "Sta-

bat Mater” kimi əsərlər meydana gəlir.

Orta əsrlərdə meydana gələn, sonrakı illərdə özünəməxsus şəkildə inkişaf edən katolik kilsə oxuması “Stabat Mater dolorosa” (latın dilindən tərcümədə “kədərli ana” deməkdir) hələ XV əsrdə bəstəkarların diqqətini cəlb etmişdi . Vurğulamalıyıq ki, “Stabat Mater”in sözlərinin müəllifi tam olaraq məlum deyil. Lakin, bir çox mənbələr qeyd edir ki, müəllif Cakoponi Todı (təqribən 1230-1306) ola bilər. Bəzi mənbələr isə mümkün müəllif kimi Bernaro Klevroski (1090–1153) və onun atası III İnnokentinin adını çəkirlər. Artıq XV əsrdə İngiltərə bəstəkarları — C. Braun, V. Kornış, R. Devi və R. Hunta, eləcə də İ. Dammonis bu janrdə əsərlər bəstələyir. Sonrakı əsrlərdə J. Dyüpre, C. Palestrina, O. Lasso, D.Astorqa, A.Steffani, C.Bononçini, , F.Durante, A.Kaldara, A.Skarlatti və C.Perqolezi, Y.Haydn, F. Şubert, Ş. Quno, C. Rossini, A. Dvorjak, C.Verdi, eyni zamanda XX əsrin bəstəkarları - K. Şımanovski, L. Berkli, F. Pulenk, Z. Koday, K. Penderetski “Stabat Mater” adlı əsərlərlə çıxış edib.

Digər əsərlərində olduğu kimi, F. Hüseynovun ənənəvi katolik kilsə janrı olan “Stabat Mater”ə yanaşması da özünəməxsusluğu ilə seçilir. Orijinal versiyada təqdim edilən mətəndən istifadə etsə də, bəstəkar “Stabat Mater”in əsas qəhrəmanı olan Məryəm ananın təmsalında Azərbaycan torpaqları uğrunda qəhrəmanlıqla vuruşub həlak olmuş şəhidlərin analarının obrazını canlandırmağa çalışmışdır. Sanki əsər vasitəsilə gözüyaşlı ana müharibəyə son qoymaq üçün dünyadan, insanlardan mərhəmət diləyir.

“Stabat Mater”in quruluşunda da dəyişikliklər var. Belə ki, ənənəvi janr silsiləvari inkişafa malik olsa da, bəstəkar

onu hissələrə bölməmiş və ümumiləşdirilmiş şəkildə təqdim etmişdir.

“Stabat Mater” əsəri ilk dəfə 1998-ci il dekabrın 18-də BMA-nın böyük zalında İnsan Hüquqlarının Ümumi Bəyannaməsinin 50 illiyinə həsr olunmuş müsabiqədə orkestr, qarışıq xor və solistin ifasında səslənmişdir. Bəstəkar bu uğurlu çıxışa görə müsabiqənin təşkilatçıları tərəfindən fəxri diplomla mükafatlandırılmışdır.

Bir il sonra, 1999-cu ildə “Stabat mater” yenidən fərqli ifaçı tərkibi ilə səsləndirilib. Belə ki, həmin çıxışda kvartet, qarışıq xor və solistin ifası təqdim edilmişdi. Qeyd etməliyə ki, əsərin 19 il sonra, yəni bu il yenidən 1998-ci ildəki versiyada səsləndirilməsi nəzərdə tutulur.

